

מדת בדת

לע"נ ר' שלום יוסף בן ר'
אשר יעקב זולברג זצ"ל
הערות והנצחות טל' 0548449853 או מייל
MABADAF12@GMAIL.COM

גליון 215 פרשת ראה תשע"ו

בבא קמא צד-ק

שיעור חזק חזמי בדרך קצרה

עשה תשובה מדוע זה עדיין אצלו ויש לומר שהוא לא הספיק להחזיר קודם מותו, ויש להקשות מברייתא שגזלנים ומלוי ריבית אף שגבו מחזירים ומה שייך גבו מגזלנים הרי אם הם גזלו זה אצלם ואם לא זה לא אצלם אלא הכוונה הגזלנים שהם מלוי ריבית אף שהם גבו מחזירים, ויש לומר שהם מחזירים אך לא מקבלים מהם והם מחזירים כדי לצאת ידי שמים, ויש להקשות מברייתא שרועים וגבאים ומוכסים תשובתם קשה והם מחזירים למכירים, ויש לומר שהם מחזירים אך לא מקבלים מהם והם רוצים להחזיר כדי לצאת ידי שמים, אך קשה לפ"ז מדוע כתוב שתשובתם קשה, ועוד שכתוב בסיפא שאם הם לא מכירים את הנגזל הם יעשו צרכי ציבור, וכיאר רב חסדא שיעשו בורות שיחין ומערות, אלא יש לומר שהברייתא שמחזירים דברה קודם התקנה שגזלנים לא יחזירו, ואחר שר"נ אמר שהתקנה היא רק כשאין הגזילה קיימת א"כ הברייתא דברה אחר תקנה,

דף צה ומחזיר רק מה שהוא בעין ולא מה שאינו בעין, אך לכאורה בברייתא מובא אבנט שזה בעין ויש לומר שהכוונה לדמי אבנט, אך קשה ששינוי שמריש הגזול שבנאו בבירה נוטל דמיו מפני תקנת השבים למרות ששם הגזילה קיימת, ויש לומר שרבנן החשיבו כאילו המריש לא בעין שלא להפסיד את הבירה.

שנו בברייתא שלר"מ אם גזל רחל וגזזה או שגזל פרה וילדה משלם אותה וגיזותיה וולדותיה ולר' יהודה הגזילה חוזרת בעיניה ולר"ש שרואים אותה כאילו היא שומא אצלו בכסף, והסתפקו אם ר"מ סובר שינוי במקומו עומד או שאכן שינוי קונה אלא שקנסו את הגזול, ונ"מ כשהכחישה אם הוא צריך להשלים או שישלם אותה כמו שהיא, ויש להוכיח ששינוי במשנה שאם גזל בהמה או עבדים והזקינו משלם כשעת הגזילה ור"מ סובר שבעבדים הוא אומר לו הרי שלך לפניך ובבהמה משלם כשעת הגזילה, ואם נאמר שסובר ר"מ ששינוי במקומו עומד מה החילוק בין בהמה לעבדים, וא"כ סובר ר"מ שזה רק קנס ולא קנסו בעבדים, ויש לדחות שר"מ אמר לטעמם של חכמים, שאני סובר ששינוי אינו קונה אך לשיטתכם ששינוי קונה תודו לי בעבדים שהם כקרקעות וקרקע אינה נגזלת ויחזירם כמו שהם, ואמרו חכמים שעבדים הם כמטלטלים, ויש להוכיח מהמשנה שלר"מ אם הצבעי לקח צמר לצבעו אדום וצבעו שחור או שחור וצבעו אדום נותן לו דמי צמר ולא כתוב דמי צמר ושבתו ואם סובר ר"מ ששינוי במקומו עומד שישלם לו דמי צמר ושבתו א"כ סובר ר"מ ששינוי קונה אלא שבגזול קנסוהו,

ללישנא בתרא לא היה ספק בר"מ אם שינוי קונה שהרי רב הפך במשנה של גזל עבדים ובהמה והזקינו שלר"מ משלם כשעת הגזילה ולחכמים בעבדים אומר לו הרי שלך לפניך, א"כ לר"מ ודאי שינוי קונה ורק בגזול קנסו והספק הוא אם ר"מ קנס רק במזיד ולא בשוגג או שהוא קנס גם בשוגג, ויש להוכיח ממשנה שבחמשה דברים גובים רק מבני חורין: פירות, ושבח פירות, והמקבל עליו לזון בן ובת אשתו, וגט חוב שאין בו אחריות, וכתובה שאין בה אחריות, והרי ר"מ הוא הסובר שסתם שטר הוא לא באחריות וכשהאחריות לא כתובה זה לא טעות סופר, וכתוב פירות ושבח פירות ואם מדובר שגזל שדה מחבירו ומכרה לאחר והקונה השביחה והקרקע יוצאת מתחת ידו עמוד ב הוא גובה את הקרן מנכסים משועבדים ואת השבח מנכסים בני חורין שהרי בעל הקרקע לקח אותה ואת השבח ולכאורה מדובר אף בעם הארץ שאינו יודע אם קרקע נגזלת או לא ובכ"ז הוא לקח את השבח א"כ רואים שקנסו בגזילה גם בשוגג, ויש לדחות שמדובר בלוקח ת"ח שיודע שקרקע אינה נגזלת, ויש להוכיח מהמשנה בצבעי שקיבל צמר לצבעו אדום וצבעו שחור או לצבעו שחור וצבעו אדום שלר"מ נותן לו דמי צמר ומשמע שלא נותן דמי שבתו, ואם נאמר שר"מ קנס בשוגג שיתן לו גם דמי שבתו א"כ משמע שר"מ קנס רק במזיד ולא בשוגג.

דף צד רב יוסף אמר שגוריון מאספורק שנה שב"ש אוסרים אתן שהשתנה וב"ה מתירים, ב"ש למדו מהפסוק גם שניהם לרבות שינוייהם, וב"ה למדו מהם למעט שינוייהם, וב"ש למדו מהם למעט ולדות וב"ה למדו מהם למעט ולדותיהם ושנוייהם לב"ה קשה מה בא לרבות גם.

ר"א בן יעקב אמר שאם גזל סאה חיטים וטחן ולש ואפה והפריש מזה חלה אין זה מברך אלא מנאץ ונאמר על זה בוצע ברך ניאץ ה', והשינוי לא הוציאו משם גזילה.

ר"ש בן אלעזר אמר כלל שכל שבח שהשביח הגזולן ידו על העליונה ואם רצה יטול את השבח ויכול לומר לו הרי שלך לפניך, ומבאר רב ששת שאם הגזולן השביח הוא נוטל את השבח ואם כחש אומר לו הרי שלך לפניך שהשינוי במקומו עומד ולא קנה בשינוי, ומה שבהשביח נוטל השבח מפני תקנת השבים.

כתוב בברייתא שמצוה להפריש פאה מקמה, ואם לא הפריש יטול מהעומרים, ואם לא הפריש יטול מהכרי קודם מרוח, ואם מרחו מעשר ונותן לעני, ור' ישמעאל סובר שיכול להפריש פאה מהעיסה ולתת לעני שהשינוי לא קנה, ורב פפא שאל את אביי האם התנאים הנ"ל סוברים כב"ש אמר אביי שהם סוברים שלא נחלקו בזה ב"ש וב"ה, ורבא חולק על אביי שאין ראייה מר"ש בן יהודה שהוא דיבר רק בצבע שניתן להעבירו בצפון, ואין ראייה מב"ש שאמרו ששינוי לא התיר באתנן כי זה מאוס לגבוה, ואין להוכיח מר"א בן יעקב שהוא דיבר על ברכה שזה מצוה הבאה בעבירה, ואין להוכיח מר"ש בן אלעזר שהוא דיבר על כחש שחזור, ואין להוכיח מר' ישמעאל שהוא דיבר רק לענין פאה שהתורה כתבה תעזוב מיותר ולאביי שר' ישמעאל סובר ששינוי אינו קונה וכן לרבנן, יש לבאר שמה שכתוב תעזוב מיותר הוא כדברי הברייתא שמי שהפקיר כרמו והשכים בבוקר ובצרו חייב בפרט ועוללות ושכחה ופאה אך הוא פטור ממעשר.

רב יהודה אמר בשם שמואל שהלכה כר"ש בן אלעזר, ולכאורה שמואל עצמו אמר שלא שמין לגנב ולגזולן להוסיף על הנבילה והם משלמים משלהם ושמין רק בנזקין, ולרבא שביאר בדברי ר"ש שמדובר בכחש החוזר זה מובן ששמואל דיבר בכחש שאינו חוזר, אך לאביי שר"ש דיבר אף בהכחשה שאינה חוזרת זה קשה, ויש לומר שאביי שונה שרב יהודה אמר בשם שמואל עמוד ב שאמרו הלכה כר"ש בן אלעזר אך שמואל לא סובר כך.

ר' חייא בר אבא אומר בשם ר' יוחנן שמדאורייתא גם כשיש שינוי בגזילה היא חוזרת כמו שהיא, שכתוב והשיב את הגזילה אשר גזל מכל מקום, ומשנתנו שהגנב קנה זה מפני תקנת השבים, אך קשה שר' יוחנן סובר שהלכה כסתם משנה ושינוי לענין ראשית הגז שאם לא נתן לכהן אלא צבעו פטור ושם לא שייך תקנת השבים ותלמיד אחד ששמו ר' יעקב תירץ שר' יוחנן למד במשנה שהוא גזל עצים משופים ועשאים כלים וזה שינוי החוזר לברייתו.

שנו חכמים שגזלנים ומלוי ריבית שהחזירו לא מקבלים מהם והמקבל מהן אין רוח חכמים ממנו, ואמר ר' יוחנן שברייתא זו נשתנתה בימי רבי ששינוי שהיה מעשה באיש אחד שרצה לעשות תשובה על גזילתו ואמרה לו אשתו ריקה אם תעשה תשובה גם אבנטך אינו שלך ונמנע מלשוב ולכן תקנו שלא יקבלו מגזלנים ומלוי ריבית והמקבל מהם אין רוח חכמים נוחה ממנו, וקשה ששינוי שאם הניח האב מעות של ריבית אף שהם יודעים שזה מריבית לא מחזירים ומשמע שאביהם חייב להחזיר, ויש לומר שגם אביהם פטור וכתבו את הדין הזה ביתומים אגב הסיפא שכתוב שאם הניח להם אביהם פרה וטלית וכל דבר המסוים חייבים להחזיר מפני כבוד אביהם לכן כתבו גם ברישא שיתומים לא חייבים להחזיר, אך לכאורה מדוע הם חייבים בכבוד אביהם הרי כתוב ונשיא בעמך לא תאור בעושה מעשה עמך, ויש לומר כדברי רב פנחס שמדובר שכבר עשה תשובה, אך לכאורה אם

רב זביד אומר שר' יהודה ור"ש נחלקו בכרייתא לגבי השבח שעל הגזילה שר' יהודה סובר שהוא של הנגזל ולר"ש הוא של הגזול, ורב פפא אומר שלכו"ע השבח הוא של הגזול ונחלקו אם הגזול מקבל חלק כאריס למחצה או שלישי או רביעי, שלר' יהודה כל השבח של הגזול ולר"ש הוא מקבל רק למחצה שלישי או רביעי, ולכאורה יש להוכיח ממשנתינו שגזל פרה והתעברה אצלו וילדה או שגזל רחל ונטענה אצלו וגזזה משלם כשעת הגזילה ומשמע שרק בילדה זה נשאר אצלו ואם היא עוד לא ילדה ישלם אותה בעין, ולרב זביד שמבאר בדעת ר' יהודה ששבח שעל הגזילה היא של הנגזל א"כ המשנה כדעת ר' יהודה, אך לרב פפא שלכו"ע השבח הוא של הגזול א"כ המשנה לא כדעת שניהם, ויש לומר שרב פפא סובר שגם בלא ילדה משלם כשעת הגזילה והמשנה נקטה ילדה אגב שכתוב ברישא ילדה, ובכרייתא משמע כדעת רב פפא שר"ש אומר שרואים אותה כאילו היא שומא אצלו בכסף למחצה שלישי או רביעי.

רב אשי אומר שכשלמדו אצל רב כהנא הסתפקו לדעת ר"ש אם מסלק את הגזול בכסף או שהוא מקבל בבשר, ופשטו מדברי ר"נ בשם שמואל שבג' מקרים שמים את השבח ומעלים בדמים: בכור לפשוט, ובעל חוב ללוקח, ובעל חוב ליתומים, ולא כתוב גזול לנגזל, רבינא שאל את רב אשי מדוע שמואל אומר שבעל חוב משלם שבח ללוקח הרי שמואל עצמו אמר שבעל חוב גובה גם את השבח, ויש לחלק שרק בתבואה שגדלה לכתפים כל צרכה הבעל חוב לא לוקח, אך בתבואה שלא מגיעה לכתפים לא גובה את השבח, אך קשה שמעשים שבכל יום ששמואל מגבה לבעל חוב גם משבח שמגיע לכתפים,

דף צו יש לחלק שכשהחוב הוא גם כנגד השבח הוא גובה את השבח וכשהוא לא כנגד השבח הבעל חוב לא גובה את השבח, אך זה מובן רק למ"ד שגם כשיש מעות ללוקח אינו יכול לסלק את הבעל חוב אך אם נאמר שהוא יכול לסלק את הבעל חוב א"כ הוא יכול לומר לו שאם היה לי מעות הייתי מסלק אותך מכל הקרקע א"כ עכשיו לפחות תשאיר לי קרקע שיעור השבח שהשבחתי, אמר רב אשי שמדובר שעשה אפותיקי שלא יהיה פרוען אלא מזו.

רבא אומר שאם גזל והשביח ומכר או הוריש הוא מכר והוריש את השבח וזה לא הולך לנגזל, ומסתפק רבא בהשביח לוקח ורבא פשט מה מכר ראשון לשני כל זכות שתבא לידו.

רבא מסתפק במקרה שעכו"ם השביח את גזילתו אמר רב אחא מדפתי לרבינא וכי עושים תקנה לעכו"ם אמר רבינא שרבא הסתפק כשהעכו"ם מכר לישראל, אך לכאורה פשוט שמי שמגיע מכוחו של העכו"ם הוא כמו העכו"ם, יש לומר שהספק הוא שישראל גזל ומכרה לעכו"ם והעכו"ם השביח ומכרה לישראל והספק הוא האם נעשה תקנה כי זה היה בתחלה ובסוף אצל ישראל, או שנאמר שכיוון שיש עכו"ם באמצע א"כ לא נעשה תקנה ונשאר בתיקו.

רב פפא אומר שמי שגזל דקל מחבירו וקצצו אף כשהגיע לקרקע שלו לא קנהו כיון שבתחילה היה נקרא דקל וגם עכשיו הוא נקרא דקל, וכן אם עשאו גובי כעצים קוצצים לא קנה שעדיין זה נקרא עץ דקל ואם עשאו קורות קנה שנשתנה שמו אך אם היה קורות גדולים ועשאו קטנים זה לא נקרא שינוי, אך אם עשאו קרשים קנה שזה נקרא שינוי.

רבא אומר שמי שגזל לולב ועשאו הוצים קנה שבתחילה היה נקרא לולב ועכשיו הוצים וכן אם גזל הוצים ועשאו מטאטא קנה שהשתנה שמו ואם עשה חבל ממטאטא לא קנה כי יכול לסתרו להחזירו לקדמותו.

רב פפא מסתפק כשנחלקה תיומתו של הלולב אם הוא כשר, ולכאורה יש להוכיח מדברי ר' מתון בשם ריב"ל שאם נטלה התיומת פסול **עמוד ב** ולכאורה אותו דין יהיה שנחלקה התיומת, ויש לדחות שבנטלה פסול כי זה חסר, ללישנא בתרא מביאים ראייה מדברי ר' מתון בשם ריב"ל שנחלקה התיומת הוא כניטלה ופסול.

רב פפא אומר שמי שגזל עפר ועשאו לבינה לא קנה כי הוא יכול להחזירה לעפר ואם גזל לבינה ועשאה עפר קנה שגם אם יעשה לבינה היא דבר אחר ופנים חדשות באו לכאן.

עוד אמר רב פפא שמי שגזל מחבירו נסכא ועשה ממנו מעות לא קנה כי יכול לעשותו שוב נסכא אך אם גזל זוזים ועשאו נסכא קנאם שגם אם יעשה מהם זוזים זה פנים חדשות, ואם היו שחורים ועשאו חדשים לא קנה אך אם היו חדשים ועשאו כישנים קנה כי לא יכול לעשותם שוב חדשים כיון שניכר שחורותם.

מה שכתוב זה הכלל שכל הגזלנים משלמים כשעת גזילה בא לרבות כדברי ר' אלעא שאם קנה טלה ונעשה איל או עגל ונעשה שור קנאו בשינוי ואם טבח או מכרו פטור מד' וה' שהוא טובח או מוכר את שלו.

אדם אחד גזל צמד שוורים מחברו וחרש וזרע עמם ואח"כ החזירם לבעליהם אמר ר"נ שישומו את השבח, אמר לו רבא וכי רק השוורים השביחו ולא הקרקע, אמר לו ר"נ אכן לא התכוונתי שישומו הכל אלא רק מחצה אמר לו רבא שזה גזילה שחוזרת בעיניה אמר לו ר"נ וכי לא אמרתי לך שכשאני יושב בדין אל תאמר לי כלום שהונא חברי אמר אני ושבור מלכא אחים בדין, ואדם זה גזולין ישן הוא ורוצה אני לקנסו.

משנה אם גזל בהמה ועבדים והזקינו משלם כשעת הגזילה, ולר"מ בעבדים יכול לומר לו הרי שלך לפניך, אם גזל מטבע ונסדק או פירות והרקיבו או יין והחמיץ משלם כשעת הגזילה, אך אם גזל מטבע ונפסל או תרומה ונטמאת או חמץ ועבר עליו הפסח או שגזל בהמה ונעבדה בה עבירה או שנפסלה מהקרבה במזבח או שהיא יוצאת להסקל אמר לו הרי שלך לפניך. **גמרא** רב פפא אומר שבבהמה שהזקינה אין הכוונה שהזקינה ממש אלא אפילו שכחשה ומה שכתוב הזקינה היינו שזה כחש כמו זקינה שלא חוזרת לקדמותה.

מר קשישא בן רב חסדא אמר לרב אשי שאומרים בשם ר' יוחנן שגנב טלה ונעשה איל או עגל ונעשה שור קנאו בשינוי ואם טבח או מכרו פטור מד' וה', אמר לו רב אשי לא אמרתי לך שלא להחליף אנשים שזה נאמר בשם ר' אילעא.

ר' חנינא בר אבדימי אומר בשם רב שהלכה כר"מ שבעבדים אומר לו הרי שלך לפניך אך קשה וכי רב עזב את דעת חכמים ופסק כיחיד, ויש לומר שבכרייתא שנו להיפך, אך קשה וכי רב עזב את המשנה ופסק כמו הברייתא, ויש לומר שרב שנה במשנה עצמה להיפך, אך קשה מדוע הפך המשנה מפני הברייתא שיהפוך הברייתא מפני המשנה, ויש לומר שרב לא הפך בשתי מקומות מפני מקום אחד, ששינוי שהמחליף פרה בחמור וילדה או שמכר שפחתו וילדה והוא טוען שילדה ברשותו והשני שותק זכה בה ואם שניהם אומרים שאינם יודעים יחלוקו ואם כל אחד מהם אומר שילדה ברשותו לר"מ ישבע המוכר שילדה ברשותו שכל הנשבעים בתורה נשבעים ולא משלמים וחכמים סוברים שלא נשבעים על עבדים וקרקעות, וא"כ סבר ר"מ שבעבדים כמטלטלין, אך קשה מדוע רב אמר הלכה כר"מ ויש לומר שהוא אמר שלדבריכם שהפכתם הלכה כר"מ,

דף צז אך קשה שרב לא סבר שבעבדים כקרקעות, שרב דניאל בר קטינא אמר משמו שמי שתקף עבדו של חבירו ועשה בו מלאכה פטור ואם נאמר שבעבדים כקרקעות שישלם כי הוא ברשות בעליו, ויש לומר שרב דיבר שלא בשעת מלאכה כמו ששלח ר' אבא למרי בר מר שישאל את רב הונא אם הדר בחצר חבירו שלא מדעתו צריך להעלות לו שכר או לא ושלח לו שאינו צריך לשלם, אך יש לחלק ששם טוב לבעה"ב שהוא גר שם כמו הטעם שהבית מיושב כשגרים בו או שבית ללא מגורים מוכה ע"י שד ששמו שאיה, אך כאן לא טוב לבעה"ב שיוכחש עבדו, ויש לומר שנזח לו שעבדו לא יתבטל.

בית רב יוסף בר תמא היו תוקפים עבדי החייבים להם ועושים בהם מלאכה אמר לו רבה בנו מדוע אתה עושה כך, אמר לו שר"נ אמר שעבד לא שוה את מה שהוא אוכל, אמר לו רבה שר"נ דיבר על עבדו דארו שרוקד בחנויות אך שאר העבדים עובדים כראוי, אמר לו רב יוסף שהוא סובר כרב דניאל שאמר בשם רב שהתוקף בעבדו של חבירו ועושה בו מלאכה פטור שנזח לו שעבדו לא יתבטל, אמר רבה שבמקרה הזה שהם חייבים לך זה נראה כריבית שרב יוסף בר מניומי אמר בשם ר"נ שאמנם הדר בחצר חבירו שלא מדעתו אינו צריך לשלם לו אך אם הלווהו ודר בחצירו ישלם לו. אמר לו רב יוסף שהוא חוזר בו.

לדעת רב מי שתקף ספינתו של חברו ועשה בה מלאכה אם רצה נוטל שכרה ואם רצה נוטל את הפחת שלה ושמואל סובר שנוטל רק את הפחת, ואמר רב פפא שלא נחלקו אלא שרב דיבר בעומדת להשכרה ושמואל דיבר כשאינה עומדת להשכרה, ועוד ניתן לחלק ששניהם דיברו בעומדת להשכיר אלא שרב דיבר שתקף אותה על מנת להרויח ואז חייב את שכרה ושמואל דיבר כשתקף אותה לגזלה וגזלנים משלמים כשעת הגזילה.

רב הונא אומר שבמטבע שנסדק מדובר שנסדק ממש ונפסל הכוונה שפסלתו המלכות, ורב יהודה סובר שפסלתו מלכות זה כמו נסדק אלא הכוונה נפסל שפסלתו מלכות זו אך הוא יוצא במלכות אחרת, ורב יהודה הקשה שפירות שהרקיבו ויין שהחמיץ זה כפסלתו מלכות ובכ"ז משלם כשעת גזילה, אמר רב הונא שבפירות ויין השתנו טעמם וריחם אך פסלתו מלכות לא השתנה בו כלום, ורבא הקשה לרב יהודה שלדבריו שפסלתו מלכות זה כנסדק שתרומה ונטמאת זה כמו פסלתו מלכות ובכ"ז אומר לו הרי שלך לפניך, אמר רב יהודה שבתרומה לא ניכר ההיזק אך בפסלתו מלכות ניכר ההיזק.

רב סובר שאם הלוח לחבירו מטבע והיא נפסלה, **עמוד ב** נותן לו מטבע היוצאת באותה שעה ושמואל סובר שיכול לומר לו לך הוציאה במישן, ואמר ר"נ שמסתבר ששמואל דיבר כשהוא אמר ללכת למישן ואם לא יכול לומר לו כך, והקשה רבא מברייתא שלא מחללים מעשר שני על מעות שאינם יוצאות שאם היו לו מעות כוזביות ירושלמיות או של מלכים הראשונים לא מחללים משמע שאם הן של אחרונים כמו ראשונים דהיינו שאינם יוצאים כאן בכ"ז יכול לחלל, אמר ר"נ ששם מדובר כשאין המלכויות מקפידות זו על זו ושמואל דיבר כשהמלכויות מקפידות זו על זו ויכול להביאם ע"י הדחק שלא בודקים אלא שאם הם בודקים הם מקפידים, ויש להקשות מברייתא שלא מחללים על מעות של כאן שהם בבבל ולא במעות של בבל והם כאן, ושל בבל שבבבל מחללים וכתוב שלא מחללים על מעות של א"י שהם בבבל למרות שסופם לבא לא"י, ויש לומר שמדובר כשהמלכויות מקפידות זו על זו ושל בבל שהם בבבל ראויים לקנות בהם בהמה ולהעלותה לירושלים, אך קשה ששנינו שתקנו שכל המעות יצאו בירושלים ומדוע של בבל בא"י לא מחללים, מחלק ר' זירא שמדובר כשיד ישראל תקיפה אך כשיד האומות תקיפה אי אפשר להביא מעות של בבל לא"י.

במטבע של ירושלים היה חרוט דוד ושלמה מצד אחד ומצד שני ירושלים עיר הקודש ומטבע של אברהם היה חרוט מצד אחד וזקן וזקינה ומצד שני בחור ובתולה.

רבא שאל את רב חסדא במקרה שאחד הלוח מטבע לחבירו והוסיפו עליה אמר לו רב חסדא שפורע לו מטבע היוצא באותה שעה, שאל רבא האם אפילו כשנעשה כנפה אמר לו כן, שאל אותו אפילו כסלע מדת רובע אמר לו כן, שאל רבא והרי הפירות זולים והוא מקבל בו יותר אמר רב אשי שבודקים שאם נעשה זול מחמת המטבע ינכה בחובו,

דף צח ואם הוול מחמת השער לא ינכה מהחוב, אך קשה שיש כאן שבח בנסכא עצמו, אלא יש לומר כמו שרב פפא ורב הונא בר רב יהושע פסקו בזוזים של אגרדמיס הישמעאלי עד עשרה במטבע הראשונה בשמונה במטבע השניה.

רבה אומר שמי שזרק מטבע של חברו לים הגדול פטור שהוא אומר לו שזה מונח לפניך קחנו ודוקא במים צלולים שהוא רואה אותו אך בעכורים שאינו רואהו אין זה השבה וכל זה כשזרק מידו אך אם לקח מידו א"כ זה גזילה וצריך לעשות השבה גמורה, ורבא מקשה שלא מחללים על מעות שאינם ברשותו שאם היו לו מעות בקסטרא או בהר המלך או שנפל כיסו לים הגדול לא מחללים, ורבה מחלק שרק לענין מעשר צריך שיהיה מצוי בידו שכתוב וצרת הכסף בידך.

רבה אומר שמי ששף מטבע של חברו פטור כי לא חיסר בו כלום אך זה דוקא כשהכהו בקורנס וקלקל את הצורה אך אם שייפו במשיף א"כ חיסר בו, ורבא מקשה ששנינו שאם הכהו על עינו וסימאה או על אזנו וחרשו יוצא העבד לחירות, אך אם הכהו כנגד עינו ואינו רואה או הכה כנגד אזנו ואינו שומע לא יצא לחירות, ולכאורה לרבה בהכהו על עינו אין חסרון, ויש לומר

שרבה לשיטתו שמי שחרש את אביו חייב מיתה שלא יתכן שלא יצאה טיפת דם באזנו.

עוד אמר רבה שמי שצרם אוזן פרתו של חברו פטור שהפרה נשארה כמו שהיא אף שנפסלה למזבח לא כל השוורים עומדים להקרבה, ורבא מקשה ששנינו שהעושה מלאכה במי חטאת ובפרת חטאת פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים ומשמע שדוקא מלאכה שלא ניכר ההיזק פטור מדיני אדם אך צורם אוזן פרתו שניכר ההיזק יהיה חייב, ויש לומר שאכן גם צורם פטור והחידוש הוא שגם במלאכה שלא ניכר בה ההיזק חייב בדיני שמים.

עוד אמר רבה שמי ששרף שטרו של חברו פטור שהוא אומר לו שרפתי לך נייר, ורמי בר חמא מקשה **עמוד ב** שאם יש עדים שיודעים מה היה כתוב בשטר א"כ יכתבו לו שוב שטר אחר, ואם אין עדים איך אנו יודעים מה כתוב בו ומה מחדש רבה שפטור, ורבא אומר שמדובר במאמינו מה היה כתוב בו ובכ"ז פטר רבה.

רב דימי בר חנינא אומר שדברי רבה תלויים במחלוקת ר"ש ורבנן שלר"ש שדבר הגורם לממון כממון חייב ולרבנן שדבר הגורם לממון אינו כממון פטור, ורב הונא בר רב יהושע דוחה שר"ש סבר שגורם לממון כממון רק בדבר שעיקרו ממון כמו שאמר רבה שאם גזל חמץ לפני פסח ואדם אחד שרף לו אם שרף במועד שכולם מצווים לשרפו פטור אך לאחר הפסח לר"ש שדבר הגורם לממון כממון חייב ולרבנן שאינו כממון פטור, אך ר"ש יודה בדבר שאין עיקרו ממון, ואמימר אומר שמי שדן דין גרמי מחייב בשורף שטרו של חברו ומי שלא דן דין גרמי יפטור כאן כי הוא שרף לו נייר בעלמא והיה מקרה שרפרם כפה את רב אשי לשלם תשלום גמור כקורה נבחרת לצייר בה צורות.

רב חסדא אומר שמשנתינו שיכול לומר באיסור הנאה הרי שלך לפניך היא כדעת ר' יעקב ששנינו ששור שהמית קודם גמר דין ומכרו בעליו מכור והקדישו מוקדש ואם שחטו בשרו מותר ויכול שומר להחזירו לבעליו אך אחר גמר דין מכירתו לא חלה וכן אם הקדישו לא חל ההקדש ואם שחטו בשרו אסור ואם החזירו שומר לבעליו אינו מוחזר, ור' יעקב סובר שגם אחר גמר דין מועיל השבת השומר, ולכאורה המחלוקת היא שלר' יעקב אומרים באיסורי הנאה הרי שלך לפניך ולחכמים לא אומרים באיסור הנאה הרי שלך לפניך, ורבה אומר שלכו"ע לא אומרים הרי שלך לפניך שהרי יכלו לחלוק בחמץ בפסח אלא נחלקו אם גומרים דינו של שור שלא בפניו שלרבנן לא גומרים דינו של השור וטוען הבעלים לו היית מחזיר לי הייתי מבריחו והב"ד לא היו גומרים את דינו ועכשיו מסרתו ביד מי שאיני יכול לדרן עמו, ואילו ר' יעקב סובר שבלאו הכי ב"ד היו גומרים את דינו ולא היה מועיל להבריחו ולא הפסדתך, ורב חסדא פגש את רבה בר שמואל ושאלו אם שנה משהו באיסורי הנאה אמר לו ששניתני בפסוק והשיב את הגזילה אשר גזל שאם עכשיו זה כעין שגזל יחזיר ולכן אם גזל מטבע ונפסל או פירות והרקיבו או יין והחמיץ או תרומה ונטמאת או חמץ ועבר עליו הפסח או בהמה שנעבדה בה עבירה או שור קודם גמר דינו בכולם אומר לו הרי שלך לפניך וחכמים הם הסוברים שיש חילוק בין קודם גמר דין לאחר גמר דין ובכ"ז גם הם אומרים שבחמץ יכול לומר הרי שלך לפניך, אמר רב חסדא לרבה אם תמצא את חבירי אל תאמר להם כלום.

יש ברייתא שאם גזל פירות והרקיבו משלם כשעת הגזילה אמר רב פפא ששם מדובר שהרקיבו כולם אך כשהרקיבו רק מקצתם יכול לומר הרי שלך לפניך.

משנה אם נתן לאומנים לתקן וקלקלו חייבים וכן אם נתן לנגר לתקן שידה תיבה ומגדל והוא קלקל חייב לשלם, וכן בנאי שקיבל עליו לשבור כותל ושבר את האבנים או שהזיקם חייב לשלם ואם סתר מצד אחד ונפל לצד האחר פטור ואם זה מחמת המכה חייב. **גמרא** רב אסי אומר שמדובר שנתן לנגר שידה תיבה ומגדל לנעוץ בהם מסמר והוא שבר אותם חייב אך אם נתן לו עצים לעשות מהם שידה תיבה ומגדל והוא עשה ואח"כ הם נשברו פטור כי האומן קנה בשבח הכלי, ולכאורה יש להוכיח מהירשא במשנה שהוא נתן לאומנים וקלקלו הם חייבים, ולכאורה מדובר כשנתן להם עצים, ויש לדחות שנתן להם שידה תיבה ומגדל, אך קשה שבסיפא כתוב שידה תיבה ומגדל א"כ ברישא מדובר שנתן לו סתם עצים, ויש לומר שהמשנה מפרשת

בסיפא שמתי חייבים אומנים לשלם כשנתן להם שידה תיבה ומגדל ומסתבר שהמשנה מפרשת שאם נאמר שבירישא מדובר בנתן להם עצים זה ק"ו שאם בעצים חייבים האומנים ולא אומרים שאומן קונה בשבח כלי ודאי שבשידה תיבה ומגדל שיהיו חייבים, אך יש לדחות שהסיפא מגלה על הירישא שלא נאמר שבירישא מדובר בשידה תיבה ומגדל אך בעצים לא, כתבו בסיפא שידה תיבה ומגדל וא"כ בירישא מדובר בעצים ובכ"ז חייבים לשלם, לכאורה יש להוכיח מהמשנה שהנותן צמר לצבע, דף צט והיורה הקדיחה אותו שנותן לו דמי צמרו ולא כתוב דמי צמרו ושבח, ולכאורה מדובר שהקדיחה אחר שנקלט הצבע ויש שבח וא"כ אומן קונה בשבח כלי, ושמואל דוחה שמדובר שהקדיחה בשעת קליטת הצבע ועדיין אין שבח, ומשמע שאם הקדיח לאחר נפילה יתן דמי צמרו ושבתו וא"כ שמואל לא סובר כרב אסי, ושמואל יבאר שהצמר והסימנים הם של בעה"ב והצבע לוקח רק את דמי עבודתו אך לפ"ז המשנה צריכה לומר שנותן לו דמי צמרו וסימניו אלא צריך לומר ששמואל רק אמר שאין ראה מהמשנה, ויש להוכיח מהמשנה שהנותן טליתו לאומן וגמרו והודיעו אינו עובר בכל תלין אפילו עד עשרה ימים ואם נתנה לו בחצי היום עובר בכל תלין אחר ששקעה חמה ואם נאמר שאומן קונה בשבח כלי מדוע עובר בכל תלין, ורב מרי בר רב כהנא אומר שמדובר שם בסריקת בגדים שאין שבח, אך קשה שכיוון שהוא הביא לו על מנת לרכבו א"כ הריכוך הוא השבח, ויש לומר שמדובר ששכרו לבעוט שכל בעיטה במעה וזה כשכירות פועל, ולכאורה זה ראה לדברי רב ששת ששאלוהו אם עוברים בקבלנות על כל תלין ורב ששת אמר שעובר, ולכאורה רב ששת חולק על רב אסי, ורב שמואל בר אבא אומר שמדובר בשליח של אגרות שאין שבח.

לכאורה נחלקו בזה תנאים בביריתא באשה שאמרה עשה לי שירים נזמים וטבעות ואקדש לך לר"מ מקודשת כשעשאן, ולחכמים אינה מקודשת עד שיגיע הממון לידיה, ולכאורה אם מדובר באותו ממון שעשה לה א"כ לר"מ מקודשת גם בלי החפץ אלא במה היא מתקדשת אלא מדובר בממון אחר ואם נאמר שלכו"ע ישנה לשכירות מתחילה עד סוף ומקדש במלוה אינה מקודשת וא"כ נחלקו שלר"מ אומן קונה בשבח כלי ולחכמים אינו קונה בשבח כלי, ויש לדחות שלכו"ע אומן לא קונה בשבח כלי אלא שר"מ סובר שחוב תשלום השכירות הוא בסוף המלאכה ולחכמים החיוב נמשך מתחילה עד סוף, ועוד י"ל שלכו"ע השכירות נמשכת מתחילה עד סוף ונחלקו שלר"מ המקדש במלוה מקודשת ולחכמים אינה מקודשת, עמוד ב ורבא אומר שלכו"ע חוב השכירות נמשך מתחילה עד סוף ומקדש במלוה אינה מקודשת ואומן לא קונה בשבח כלי ונחלקו שלר"מ המקדש במלוה ופרוטה דעתה על הפרוטה ולחכמים דעתה על המלוה, וכמחלוקת התנאים בביריתא אחרת שאם מקדש בשכר שעשיתי עמך אינה מקודשת אך אם אמר בשכר שאעשה מקודשת ור' נתן סובר שאף בשכר שאעשה עמך אינה מקודשת וכ"ש בשכר שעשיתי עמך וכן אמר ר' יהודה הנשיא אך אם הוסיף נופך משלו מקודשת וא"כ ת"ק ור' נתן נחלקו אם השכירות נמשכת וזה מלוה או שהשכירות חלה בסוף ור' נתן ורבי נחלקו שלר' נתן מלוה ופרוטה דעתה על המלוה ולרבי דעתה על הפרוטה ומקודשת.

שמואל אומר שאם טבח אומן קלקל בהמה חייב לשלם שהוא מזיק ופושע ונעשה כאומר לו שחט לי מכאן ושחט לו מכאן, לכאורה מה מוסיף שמואל מזיק הוא פושע הוא ויש לומר שאם היה אומר רקמזיק הוא היינו אומרים שרק בשכר הוא חייב אבל בחנם הוא פטור, קמ"ל שהוא פושע וחייב גם בחנם, רב חמא בר גוריא מוכיח מבריתא שכתוב שאם נתן בהמה לטבח ונבלה אומן פטור והדייט חייב, ואם נתן שכר גם באומן חייב, אמר לו שמואל שמוחך יעכר ותלמיד אחר גם הקשה מאותה ביריתא ואמר לו שמואל שלקחת מה שלקח חברך שאני מדבר לפי ר"מ ואתם מקשים מרבנן והיה לכם לדקדק מדברי שאמרתי מזיק הוא פושע הוא ור"מ הוא הסובר סברא זו שיש לאדם לקחת אחריות עליו ולא מדובר על דברי ר"מ בקשרו בעליו במוסרה ונעל בפניו כראוי ויצא והזיק, בין בתם בין במועד חייב, שיש לדחות ששם חלקו בפסוקים, ואין להוכיח מדברי ר"מ בנותן צמר לצבע

לצבוע אדום וצבעו שחור שלר"מ נותן לו דמי צמרו כי שם זה כאילו שרפו בידיים, אלא הכוונה לדברי ר"מ בנשברה כדו ולא סילקה נפלה גמלו ולא העמידה שר"מ מחייב ורבנן פוטרים בדיני אדם ומחייבים בדיני שמים ולמסקנא נחלקו שם שלר"מ נתקל פושע ולרבנן נתקל אינו פושע.

רבה בר בר חנה אומר בשם ר' יוחנן שטבח אומן שקלקל חייב אפילו כשהוא אומן כטבחי ציפורי, אך לכאורה היה מעשה כזה לפני ר' יוחנן בביהכנ"ס של מעון ור' יוחנן אמר לו הבא ראה שאתה מומחה לתרגולים ואפטור אותך, ויש לומר ששם מדובר בחנם אך בשכר חייב כדברי ר' זירא שהרוצה שיתחייב לו הטבח יקדים לו דינר, אך יש להקשות ששינוי שמי שמוליך חיטים לטוחנן ועשאו סובין או שנתן מורסן קמח לנחתום ועשאו פת נשברת או שנתן בהמה לטבח ונבלה חייב מפני שהוא כנושא שכר משמע אפילו בלי שכר, ויש לומר שיש לגרוס מפני שהוא נושא שכר.

היתה בהמה שנשחטה בהגרמה בין הטבעות ורב הטריף ופטר את הטבח מלשלם ופגשו רב כהנא ורב אסי את אותו אדם ואמרו לו שרב עשה בו שני דברים ואין לומר שעשה לגריעותא שהיה לו להכשיר כר' יוסי בר' יהודה ובכ"ז הוא הטריף וגם אם פסק כרבנן היה לו לחייב את הטבח, ולכאורה איך עשו כך הרי שינוי שכשיוצא דין מהדין לא יאמר אני זיכיתי וחברי חייבו אך מה אעשה שחברי רבו עלי ונאמר על זה הולך רכיל מגלה סוד, אלא צ"ל שאמרו לו שרב עשה בו שני דברים לטובה שלא האכילו ספק טריפה וגם מנעו מספק גזל.

ישנה ברייתא שהמראה דינר לשולחני ונמצא רע אם היה אומן פטור ואם היה הדייט הוא חייב וישנה ברייתא שביין אומן בין הדייט חייב, אמר רב פפא שאומן פטור רק מומחה ביותר כמו דנכו ואיסור שאינם צריכים ללמוד כלל והם טעו בצורה חדשה שיצאה למחזור ועדיין לא היו בקיאים בה.

אשה אחת הראתה דינר לר' חייא ואמר לה שהוא טוב ואמרה לו למחרת שהראיתי אותו ואמרו לי שהוא רע ולא הצלחתי להוציאו אמר ר' חייא לרב החלף לה וכתוב בפנקס שלי שזה היה עסק ביש ומה שפטרו את דנכו ואיסור שלא היו צריכים ללמוד ואמנם גם ר' חייא אינו צריך ללמוד אך הוא עשה לפנים משורת הדין כמו ששנה רב יוסף בפסוק,

דף ק והודעת להם זה בית חיייהם לימוד תורה, את הדרך זה גמילות חסד, ילכו זה ביקור חולים, בה זה קבורה את המעשה זה הדין אשר יעשון זה לפנים משורת הדין.

ר"ל הראה דינר לר"א ואמר ר"א שהוא טוב אמר לו ר"ל ראה שאני סומך עליך אמר לו ר"א שאם אתה סומך עלי וימצא רע אצטרך להחליף, הרי אתה אמרת שרק ר"מ דן דין גרמי ומשמע שלא סוברים כמותו אמר ר"ל שסוברים כמותו, ואין לומר שזה דברי ר"מ במשנה של דן את הדין וזיכה את החייב וחייב את הזכאי וטימא את הטהור וטיהר את הטמא ואמר ר"מ מה שעשה עשוי וישלם מביתו, שהרי שינוי שר' אילעא אמר בשם רב ששם מדובר שנשא ונתן ביד, ואין לומר שזה דברי ר"מ במשנה של נותן צמר לצבע לצבע שחור וצבעו אדום שלר"מ נותן לו דמי צמרו כי שם זה מעשה בידיים ולא גרמי, ואין לומר שזה ר"מ במשנה בכלאים שאם סיכך גפנו על תבואת חבירו קידש את התבואה וחייב כי שם זה מעשה בידיים אלא זה ר"מ שאומר לגבי מחיצת הכרם שנפרצה עמוד ב ואמר לו גדרו ואם נפרצה שוב אומר לו גדרו ואם התיאש ממנה ולא גדרה קידש את התבואה וחייב באחריותו.

משנה מי שנתן צמר לצבע והיורה הקדיחה את הצמר נותן לו דמי צמרו ואם צבעו כאור אם השבח יותר מהיציאה נותן את היציאה ואם היציאה יותר מהשבח נותן לו את השבח, אם נתן לו לצבוע אדום וצבעו שחור או שחור וצבעו אדום לר"מ נותן לו דמי צמרו ולר' יהודה אם השבח יותר מהיציאה נותן את היציאה ואם היציאה יותר מהשבח נותן את השבח. **גמרא** ר"נ מבאר בשם רבה בר אבוב שכוור הכוונה כלבוס, ורבה בר שמואל מבאר שכלבוס זה צבע של קינוח היורה.